

Sürdürülebilir Turizm: Bir Tercih Değil, Şart!

- FARUK PEKİN / FEST Travel Yönetim Kurulu Başkanı

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UN WTO / BM DTÖ) 2017 yılını “Gelişme İçin Sürdürülebilir Turizm Yılı” ilan etti. DTÖ üyesi ve “DTÖ Turizm İçin Küresel Etik Kuralları”nı Türkiye’den ilk imzalayan turizm kuruluştur olarak herkesi, bu vesileyle turizm anlayışımızı yeniden gözden geçirmeye ve sürdürülebilir turizm anlayışı çerçevesinde Türkiye turizmini yeniden biçimlendirmeye davet ediyoruz.

Sürdürülebilir turizm ve seyahat anlayışı, doğal, biyolojik, ekolojik, kültürel, toplumsal, kısacası yenilenebilen tüm kaynaklara süreklilik sağlayacak, turistik ürünlerin uzun yıllar arza konu olabilme koşullarını yaratacak, başta çevre olmak üzere kaynakları geliştirerek korumak üzere optimal ve rasyonel şekilde kullanacak bir planlama ve uygulama anlayışıdır.

Sürdürülebilir turizm, bir turizm türü değil, turizm ve seyahat için bir “şart”tır. Turizmin “olmazsa olmaz” koşuludur.

Dünya Turizm Örgütü’nün bu yaklaşımı,

- değişik uygarlıkların sahip olduğu zengin kültür mirasına daha fazla farkındalığı,
- değişik kültürlerin içerdiği değerlerin daha iyi anlaşılmasını,
- halklar arasında daha iyi bir anlayışı gerekli kılıyor.

Sonuç: dünya barışının güçlenmesi.

Tabii ki 2017 yılı boyunca BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (Rio+20) kararlarını izlemek, ana amaçlarımızdan biri olmak zorunda.

ÇÖZÜM: KÜLTÜR TURİZMİ

2011 yılında, sürdürülebilir turizm anlayışını, bu konudaki etik tutumu anlatmaya çalışan **Çözüm: Kültür Turizmi; Turizm ve Kültür Politikaları** (İletişim Yayınları) adlı kitabım yayınlandı. Ama maalesef bu kitaba Türkiye’den konunun esas muhatapları bile ilgi göstermedi. Böyle bakınca, “Gelişme İçin Sürdürülebilir Turizm Yılı” ilan edilmesinin, konu üzerinde yeniden düşünmek, ilgililerin tekrar konuya eğilmesi için bir fırsat olabileceğini düşünüyorum.

Bu kitabımda da belirttiğim üzere,

“Turizm ve seyahat etkinliklerinin gerçekleştirildiği ortam,

- İnsan, bitki örtüsü, hayvanlar topluluğu, mikroorganizmalar gibi **canlı**,
- Yer, su, hava, iklim, doğal ve tarihsel yapılar, somut kültürel miras gibi **cansız**,
- Ekonomik, toplumsal ve politik koşullar, somut olmayan, yaşayan kültürel mirası gibi **toplumsal** çevreden oluşur.

“Sürdürülebilir turizm anlayışı tüm turizm türlerine uygulanabilir. Kırsal turizm, yayla turizmi, çiftlik turizmi, agro-turizm, yürüyüş, dağcılık, doğa turizmi, doğal yaşam incelemesi, macera turizmi, rafting, kano, kayak, düşük etkili turizm, yumuşak turizm, yavaş turizm, küçük kasaba ve köy turizmi, küçük ölçekli kongre ve konferanslar... gibi ‘alternatif turizm’ adı altında sıralanan türler de “sürdürülebilir turizm” anlayışıyla gerçekleştirilmek zorundadır.

“Diğer yandan artık iyice anlaşılmıştır ki, turizm etkinliği sırasında zarar gören doğal, tarihsel ve kültürel değerler tek bir ulusun, tek bir ülkenin değil, tüm insanlığın malıdır. Bu nedenle sürdürülebilir turizm ülkesel, bölgesel değil, evrensel bir amaçtır.

“Sürdürülebilir turizm bir ülkede turizm ve seyahatleri tüm ülkeye ve 12 aya yaymada, doğal, tarihsel ve kültürel mirasın korunup geliştirilerek gelecek nesillere de sunulmasında tek yoldur.”

YENİ TARTIŞMA KONULARI

Gerçekte “sürdürülebilirlik” kavramı bugün ekonomi, çevre, toplum gibi üç bileşenin iç içe geçmişliği açısından tüm BM alt kuruluşlarında dikkatle ele alınan yaklaşımları zorunlu kılıyor. Rio+20 belgeleri çerçevesinde sürdürülebilir ekonomi, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir inovasyon, sürdürülebilir mimari, sürdürülebilir tüketim... tartışmaları, Kurumsal Sosyal Sorumluluk (CSR), Sorumlu Yatırım İlkeleri (PRI) gibi yeni söylemleri gündeme geliyor, turizm alanında ekoturizm, jeoturizm, sorumlu turizm, yeşil turizm, karbon emisyonu... gibi tartışma konuları açılıyor.

DTÖ, sürdürülebilir turizm konusunda özellikle şu şartları zorunlu sayıyor:

- Temel ekolojik süreçleri koruyarak ve doğal miras ile biyolojik çeşitliliğin korunmasına yardımcı olarak turizmin gelişmesindeki kilit unsuru oluşturan **çevresel kaynakların en uygun kullanımını** sağlamalı,
- Turist kabul eden toplumların sosyokültürel **otantikliğine** saygı duymalı, onların geleneksel değerlerini, var olan ve yaşayan kültürel mirasını korumalı, kültürlerarası anlayış ve hoşgörüye katkıda bulunmalı,
- **Tüm paydaşlara** adil şekilde dağıtılan, aralarında turist kabul eden toplumlara sosyal hizmetleri, devamlı iş ve gelir getiren fırsatların da olduğu **sosyoekonomik faydaları** sağlayarak ve yoksulluğun azalmasına katkıda bulunarak tutarlı ve uzun süreli ekonomik faaliyet sağlamalıdır.

HATAYI NASIL TELAFİ EDEBİLİRİZ?

Turizm konusunda hatayı “kültür turizmi”nin lokomotif işlevini görmesini terk etmekle, güneş-deniz-kum turizmine ağırlık vermekle yaptık. Ekonomideki mukayeseli üstünlük teorisi gereği hiçbir ülkede olmayan kültürel üstünlüklere sahip Türkiye’yi kültür alanında pazarlamak yerine, Türkiye’yi özellikle Akdeniz çanağındaki birçok ülkede var olan güneş-deniz-kum turizmine endeskledik.

Peki bu darboğazdan nasıl çıkarız? Çıkış yolu yine bu yazda gizli: Kültür Turizmi. Hızla Türkiye’yi yeniden “kültür turizmi” cennetine çevirip, Türkiye’ye gelen yabancı turist profilini değiştirmemiz gerekli. Kültür turizmini lokomotif yapıp, güneş-deniz-kum turizmini ona göre endekslemeliyiz. Daha az sayıda yabancı turist ile daha çok girdi sağlamalıyız. İç turizmi de buna göre yeniden planlamalıyız.

Bu ülkenin dövize ihtiyacını anlıyorum ama bizim sahip olduğumuz doğal ve kültürel varlıklarla karşılaştırılabilecek bir emsal dünyada yok. Çok katmanlı, çok değişik uygarlıklara ev sahipliği yapmış bir ülke Türkiye. Doğal üstünlükleri çok. Bir turizm ülkesinde ne aranırsa, fazlasıyla var Türkiye’de. Bu anlamda turizmden çok fazla para kazanabilecek bir ülke Türkiye, yeter ki akıllıca politikalar izlensin. Ama sürdürülebilirlik politikaları olmadan bu mümkün değil. Bu benzersiz özelliklerini tüketebilir. Türkiye’nin rekabette mukayeseli üstünlükleri bulunuyor. Deniz-kum-güneş turizmi tamam ama bu birçok ülkede var; yalnız başına bir üstünlük sayılmaz. Ayrıca ucuz turiste yönelik bir faaliyettir bu.

2017’nin Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü tarafından “Gelişme İçin Sürdürülebilir Turizm Yılı” ilan edilmesi vesilesiyle, bir kez daha ülkemizi turizm anlamında bir darboğaz sokan anlayışları gözden geçirmeli ve sürdürülebilir turizm anlayışı çerçevesinde Türkiye turizmini yeniden biçimlendirmeliyiz.